

Politiska ambitioner riskerar svensk konkurrenskraft

Producenter producerar därför att konsumenter vill konsumera. Efterfrågan styr utbudet. Om konsumenterna tycker att vissa produkter är alltför dyra, kommer producenterna ofta på någon kostnadsbesparing. Om en produkttegenskap inte passar konsumenterna, utvecklar producenterna varianter.

En del människor menar att producenterna styr konsumenterna, men detta är ett kortsiktigt tänkande. Endast ett fåtal av de produkter som bjuds ut på marknaden lockar köpare. Reklambudskap och annan marknads-kommunikation fungerar bara om konsumenterna är mottagliga för denna påverkan. Alltså är det konsumtionen som ligger bakom problemen med naturmiljön, klimatet, arbetsskador, psykisk ohälsa, djurvälstånd, och så vidare. Producenterna gör ju bara som konsumenterna vill.

Detta innebär att politikerna egentligen borde ingripa mot konsumtionen, när de vill lösa olika samhällsproblem. Men sådana ingrepp är inte populära hos de väljare som politikerna vill hålla sig väl med. Därför blir det istället åtgärder rörande produktionen, vilka tvärtom bidrar till att skapa och förvärra problemen.

POLITISKA MAKTAMBITIONER

Dessa resonemang går inte alltid hem vare sig hos de breda lagren av medborgare eller hos massmedia, vilka båda gärna söker sig till skandaler. Detta påverkar politikerna, som ju är beroende av väljarstöd och som vill ha enkla budskap, oavsett hur galna dessa budskap är. Politikerna agerar ju på en opinionsmarknad med utbud och efterfrågan på idéer.

Det ligger i sakens natur att politikerna vill utöva makt över alla tänkbara samhällsfunktioner, bland annat producenternas villkor. Därmed kan de komma att lägga extra kostnadsbördor på producenterna. Före EU-inträdet 1995, alltså under den svenska jordbrukspolitikens tid, kunde svenska politiker utöva makt över både konsumtionen och produktionen, eftersom vi ju då hade ett starkt gränsskydd. En del av dagens politiker tycks inte ha förstått att den tiden är förbi. De fortsätter att kämpa för åtgärder, som om Sverige var isolerat: Reduktionsplikten, ”refugees welcome” och ”Sverige bygger inga murar”, beteskraV för nötkreatur, politiska mål för ekologisk produktion, motstånd mot animalisk konsumtion och så vidare.

BROR DUKTIG

När de populistiska politikerna har kommit med galna idéer, säger de ofta att ”Sverige ska gå före”. Med detta uttryck vill Bror Duktig-politiker vinna väljarnas stöd men det fungerar

inte på lång sikt. Så småningom blir det tydligt att andra länder istället drar fördel av Sveriges självskadebeteende.

Idag är de svenska politikernas makt begränsad. Svenska politiker påverkar inte produktionen i de länder, varifrån vi importerar livsmedlen. I dessa länder fortsätter produktionen på sätt, som inte motsvarar de svenska reglerna vad gäller miljö, klimat, djurvälstånd och andra problem. Ju mer våra politiker höjer de svenska producenternas kostnader och därmed hämmar produktionen, desto mera kommer de svenska konsumenternas konsumtion att förorsaka skada.

LITET UTRYMME FÖR AVVIKELSER

De svenska politikerna kan inte hindra att det sker import av livsmedel, som åstadkommer skador i andra länder. När de beslutar om regler för svenska producenter, borde de beakta politiken i de länder, varifrån importen sker. Efter EU-inträdet kan Sverige inte ha väsentligt annorlunda regler än de andra unionsländerna.

Det finns ett par reservationer. En är dock försumbar, nämligen att det kan finnas kostnader för import i termer av transporter, kontroller och produktmärkning. Den andra reservationen gäller att svenska konsumenter kan ha preferenser och högre betalningsvilja för svenskproducerade livsmedel. Detta gäller dock i varierad utsträckning. Dessutom känner konsumenterna ofta inte varornas ursprung, särskilt som många importerade varor har ett svenskklingande namn.

MINSKAD KONKURRENSKRAFT

Den svenska politiken kan inte lösa samhällsproblem genom att införa regler som driver upp lantbrukarnas kostnader. Reducerad svensk konkurrenskraft innebär att problemen flyttas utomlands och andra problem uppstår på hemmaplan. Sverige måste ha regelverk i närheten av vad andra EU-länder har.

Våra politiker måste vara återhållsamma med att lägga kostnader på lantbrukarna. Med god lönsamhet kan lantbruket konkurrera med importen. Politiken kan skada landets livsmedelsförsörjning, som ju är ett samhällsintresse på samma sätt som det militära försvaret och civilförsvaret. Högre produktionskostnader leder till mindre produktionsvolym, vilket gynnar importen från länder med andra regelverk. Med detta följer större klimat- och miljö-påverkan i de länder, vars produktion exporteras till Sverige.

JERKER NILSSON
INSTITUTIONEN FÖR EKONOMI
SLU UPPSALA